

Reserapport, 19-27 oktober 2025

Southeastern Diocese Evangelical Lutheran Church in Southern Africa (ELCSA-SED)

Resans syfte

Syftet med resan var att bredda och fördjupa relationen mellan Skara stift och ELCSA-SED. Stifteten har haft en formell vänrelation sedan 1996, sedan 2024 har dock omtag och förnyade kontakter tagits. Intentionen var också att stiftens biskopar tillsammans skulle underteckna en ny vänstiftsöverenskommelse.

Gruppen från Skara stift

Sammanlagt bestod gruppen av 12 personer i olika roller och funktioner. Från stiftsstyrelsen deltog Jane Bäckman, från Svenska Kyrkans Unga Anna Andersson, från stiftets internationella råd Sofia Wallengren, Sara Roland och Månia Bengtsson. Anställda medarbetare i stiftet biskop Ulrica Fritzson och hennes make Erik Isaksson, stiftsdirektor Niklas Grahn, stiftsprost Maria Classon, biskopens adjunkt Martin Wikman, föreståndare för själavårdsinstitutet Lilleskog Helena Högström samt stiftets internationella sekreterare Gudrun Norrfjärd.

Gruppen reste av flera anledningar ner i två olika omgångar. Första gruppen bestod av Maria Classon, Helena Högström, Månia Bengtsson, Anna Andersson, Sara Roland och Gudrun Norrfjärd. Dessa anlände till Durban söndag den 19 oktober. Den andra delen av gruppen kom till Durban tisdag den 21 oktober. Av familjescäl behövde Erik åka hem tidigare än planerat, han lämnade gruppen fredag 24 okt. Resten av gruppen flög hem från Johannesburg måndag 27 okt.

Program

Söndag 19 okt

Ankomst till Durban för första delen av gruppen. På kvällen middag tillsammans med Akhona Kleinbooi, som är executive secretary på stiftskansliet i Umphumulo och Skara stifts närmsta kontaktperson. Med på middagen var även Thobeka Shabangu och Zwhelile Khumalo med hustru. Thobeka och Zwhelile var i Skara hösten 2024 i samband med välkommandet av biskop Ulrica. Kärt återseende.

Måndag 20 okt

Med minibuss till Kwa Zamokuhle tillsammans med Akhona, på vägen plockade vi också upp Silondiwe Mulaudzi – även hon var i Skara hösten 2024. Drygt två timmars resa från Durban. Först ett besök på Kwa Zamokuhle Special School och sedan diakonicentret.

På skolan blev vi väl emottagna av rektorn, Nosi Pomabele och hennes deputy Cindy Biya samt Mr Dlamini som är lärare och ansvarig för ”the robotics” (själv tidigare elev på skolan). De är mycket stolta över att vara utvalda för ett projekt som stöds bl.a. av Unicef som handlar om programmering. Skolan ger intryck av att vara mycket välskött och välfungerande. Följer samma läroplan som andra skolor i Sydafrika.

Skolan startade 1998, som en följd av diakonacentret. Har idag 222 elever från sex års ålder. Skolan har sammanlagt 78 anställda, varav 22 lärare. På frågan om kopplingen till diakonacentret idag är svaret att kopplingen är mycket stark, men det blir också tydligt att kopplingen främst är historisk. Det finns inga verksamhetsmässiga kopplingar i dag av vad som framgick.

Skolan har en "governing body" som styrelse. Där ingår sex föräldrar, tre lärare, en representant för handikapporganisation samt representanter för markägare, som är kyrkan (Justice Shaba, samt person från den lokala församlingen, Mr. Nkabinde).

Vi blev bjudna på te, smörgåsar och nybakad kaka som eleverna i "skill's class" förberett åt oss. Efter en rundtur i klassrummen och sovsalarna åkte vi till diakonacentret som ligger alldeles bredvid. Vägen in till skolan och mellan skolan och centret var under ombyggnad, så för tillfället kör en på gräs/lera, vi fick skjuts.

Akhona hälsar på en klass förskolebarn.

Programmeringen görs med hjälp av lego.

Rektor Pomabele förevisar en del av elevboendet.

Diakonicentret blev en skarp kontrast till den välfungerande och fina skolan. Ellen som är, och har varit föreståndare länge tog emot oss. Efter en liten stund dök också den nya prosten, Vivi Ntombela, upp. Han installerades i mars i år.

Ellen visade oss solcellerna som föreningen Senapskornet möjliggjort inköpet av. De monterades ursprungligen på ställningar på marken. Snart efter att de satts upp blev 30 av dem stulna, de 28 som finns kvar är instuvade i ett förråd.

Den enda aktiviteten som är igång på centret idag är oblatbageriet som har åtta personer anställda. Det finns fyra st oblatjärn, varav tre är fungerande. Verksamheten i full gång när vi var där. Ingen vävning, ingen korgtillverkning, ingen trädgårdsskötsel, ingen sömnad.

Prosten Ntombela, som är den som har ansvar att rapportera om centret till stiftsstyrelsen, har format en kommitté för centret. Han berättar om kommitténs prioriteringsordning för verksamheten:

- 1: Få till oblatbageriet så att det genererar inkomster för resterande verksamhet
- 2: Renovera hus på området så de kan hyras ut till lärare som behöver någonstans att bo. (Ett av husen var uthyrt även nu, det som Annette och Peter Murless bodde i när de jobbade där).
- 3: Trädgårdsarbete

Ellen visar solcellerna.

Sara i samtal med prosten Ntombela.

Gräddning av oblater samt stansning.

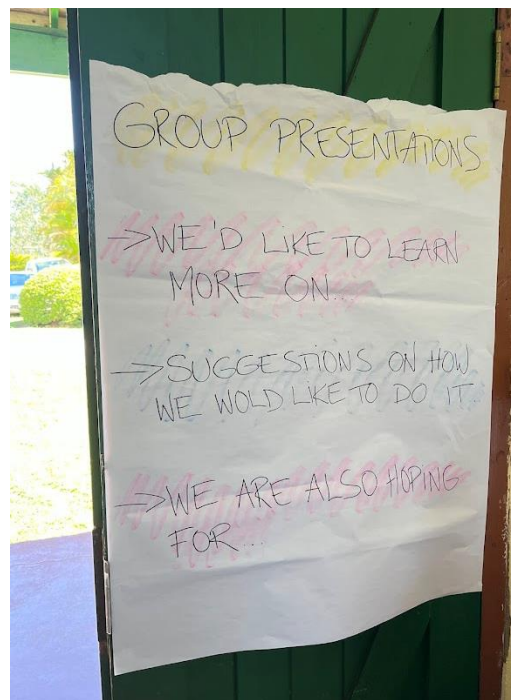

Tisdag 21 okt

På morgonen anlände andra halvan av gruppen. Biskop Ulrica deltog digitalt i biskopsmötet och vi övriga åkte in till stan för apartheidmuséet Kwa Mhule, souvenirshopping och fotbad i Indiska oceanen. På eftermiddagen lämnade vi Durban och rullade mot Umphumulo. Anlände strax före middagstid.

Onsdag 22 okt

Heldagsworkshop kring vårt fortsatta vänstiftssamarbete, vad och på vilket sätt vill vi samarbeta de närmsta åren? Ungefär lika många deltagare från båda stiftet. Från SED var det deltagare från stiftsstyrelsen, någon prost och de två systrarna som finns i anslutning till seminariet. Akhona och Gudrun ledde dagen som tog sin utgångspunkt i de redan givna temana: "Att vara gräsrotskyrka" samt själavård (pastoral care). Korta presentationer från respektive stift följt av gruppsamtal och sedan gemensam reflektion. Det blev en dag med stor delaktighet och stort engagemang, en god grund för vidare samarbete.

Några saker framträdde särskilt, så som att vi vill hitta sätt att lära känna varandra och varandras kulturella sammanhang bättre. Det blev tydligt att kommunikationen är en nyckelfaktor, vi behöver hitta sätt för en stabil och kontinuerlig kommunikation. En längtan efter relation också på församlingsnivå. Ett viktigt förslag blev att forma en slags "partnership committee" – en mindre grupp i respektive stift som tar ansvar för vår gemensamma överenskommelse. Grupperna ska ses digitalt minst fyra gånger om året och utgöra en slags bärande struktur som kan underlätta vidare kontakter inom ramen för vänstiftsrelationen. Det blev också tydligt att det vore bra om dessa grupper formas ur deltagarskaran för den här gemensamma arbetsdagen.

Torsdag 23 okt

Tidig start med bestigning av Mount Saboyiase tillsammans med biskop Myaka och Akhona. Väl på platåtoppen berättade biskop Myaka historien om Hans Schröder för oss, den första missionären som kom till Umphumulo. Befolkningen i området var fortsatt trogen Zulu-kungen. Schröder lyckades först bota den lokala chiefens besvärliga fotåkomma och vann på så sätt hans förtroende. Sedan fick kungen samma fotproblem och Schröder kunde hjälpa även honom. Kungen blev då trygg med att Schröder var en speciell man. Schröder hade rest på många olika håll i världen och kungen tyckte att han behövde vila, därför fick han platsen, som fick namnet Umphumulo – pumulo betyder vila. Han gav honom marken som en grant, därför har det aldrig varit omtvistat. Kungen gav också Schröder tillstånd att predika, men han ville inte att folk skulle konvertera. Efter 12 år döptes den första kvinnan Mathenjwaze, som sedan har givit namn åt kvinnornas boende på seminarieområdet.

Efter bergsbestigning, frukost och vila. Sedan promenad upp till seminarieområdet och möte med Rev. Celiwe och the ministerial students – de som gör sista året innan prästvigning, sex st just nu, varav tre från SED.

Myka påminde om historien: 2003-2016 fanns det teologiska seminariet i Pietermaritzburg. 2016 skedde det totala sammanbrottet i kyrkan. 2024 började åter den första klassen på Lutheran Theological Seminary i Umphumulo. Nu går drygt 40 studenter på seminariet. Alla utom sistaårseleverna har lov när vi är på plats.

Mycket har hänt på området det senaste året, studenterna är fler, arbetande i administrationen för seminariet är fler, inklusive Sister Happiness och Sister Lindeni. Sister Happiness finns med i undervisningen och Sister Lindeni har ansvar för biblioteket. Studenterna har också flyttat upp till boendena på seminarieområdet. Kvinnornas boende är nyrenoverat. Just nu pågår renovering av Rev. Celiwes bostad, därefter ska männens boende renoveras.

Vi hade många spännande samtal med studenterna, bl.a. om liturgi och ideella predikanter. Efter lunch möttes biskoparna i enskilt samtal för att gå igenom den nya vänstiftsöverenskommelsen, med förnyad input från gårdagens workshop.

Samtal på seminarieområdet.

Rev. Zulu och Martin.

Även Martin och Rev. Zulu hade samtal utifrån rollen att vara the Bishops Chaplain.

Under eftermiddagen fick vi besöka Umphumulo Cathedral, Rev. Zulu och Mama Mkhali (ordförande i PWL) samt Mr. Mapuhumulo (församlingens ordförande) välkomnade oss och berättade om kyrkan. De firar gudstjänst med

1Mr Maphumulo, Mama Mkhali och Rev. Zulu.

nattvard varannan söndag, då är rev. Zulu där. Varannan söndag är det någon av studenterna eller en ideell som leder gudstjänsten.

Fredag 24 okt

Fredagen blev en resdag, från Umphumulo till Newcastle med stopp på vägen i Rorke's Drift. På grund av något fördröjd avfärd och bitvis skruddig väg till Rorke's Drift anlände vi inte där förrän vid 13.30 (tanken var förmiddagsfika). Väl där blev vi mycket varmt välkomnade av den prosten tillsammans med nu och tidigare verksamma på Art's & Craft's-centret.

Mama Philda Majosi och Tyler Edmund

Mama Philda Majosi som jobbat som väverska på centret sedan 1964 och sedan som handledare under många år berättade om sin tid och sitt arbete. Edmund Tyler, nuvarande föreståndare, tog också väl hand om oss. Han är styvson till tidigare mångåriga föreståndaren Princess Tyler.

Endast mycket lite verksamhet är igång på centret idag. Vävning av mattor sker på beställning, men i väldigt liten skala. I någon utsträckning är också textiltryck och en del sömnad igång.

Vi hann tyvärr inte till äldreboendet som också finns i Rorke's drift. Hann inte heller titta närmare på det som en gång var det teologiska seminariet, som sedan flyttades till Umphumulo.

Efter shopping i den lilla butiken – textil och keramik – åkte vi vidare med kort matstopp i Dundee och sedan till hotellet i Newcastle.

Lördag 25 okt

Första dagen under stiftets "rally helg", idag "Luther Lecture" för att uppmärksamma reformationsdagen. Några hundra deltagare som alla har någon form av ledarposition inom stiftet. Årets tema var "Breaking the silence: The Church's response to gender-based violence and femicide". Tanken från biskop Myaka är att kyrkan inte kan fira guldjubileum utan att se klart på människors vardagsliv. Könsbaserat våld är ett mycket utbredd problem.

Föreläsningen hölls av Professor Simangaliso Khumalo, Director of Centre for Constructive Theology på University of KwaZulu-Natal i Pietermaritzburg. Efter föreläsningen gav biskop Ulrica en tydlig och mycket uppskattad response.

Efter föreläsning och hälsningar var det dessutom en book launch, biskop emeritus Biyela har skrivit en bok på zulu. Efter allt detta serverades vi lunch, vissa fick komage. Det blev en bra, ganska lång och varm dag. Programmet var slut vid 14.30, fram till dess utan paus.

Påbjuden klädkod för dagen var tröjorna för "the Golden Jubilee".

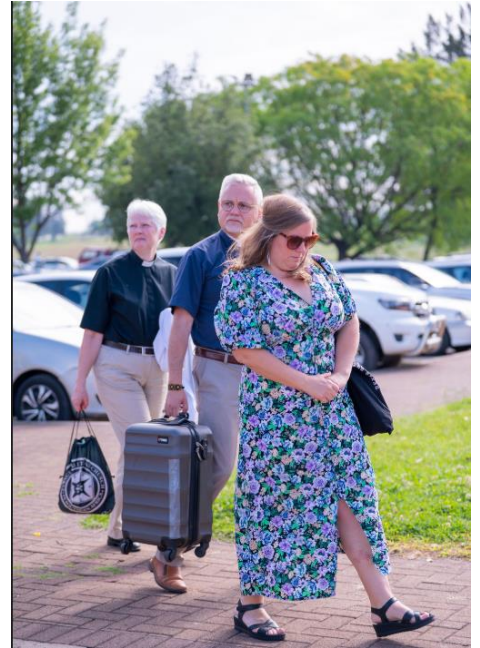

På eftermiddagen en stunds vila innan kvällens galamiddag som ägde rum på ett smått osannolikt ställe strax utanför Newcastle. Galamiddagen i sig blev även den rättså osannolik. Middagens huvudsyfte är fundraising till kyrkan. Flera talare, den ena mer högljudd än den andra, i huvudsak på zulu. Framåt 22.45 tog vi mat av buffén som just dukats fram, efter detta åkte vi tillbaka till hotellet.

Söndag 26 okt

Dagen för den stora gudstjänsten, vi hade fått höra innan att det skulle bli uppemot 8000 deltagare, gissningsvis var det ca 2000. Hela gudstjänsten tog 6,5 h ungefär, ca tre timmar var kollektgång med massor av sång och dans (10 kontrakt med egna turer, sedan fyra leagues och så en särskild vända för the clergy).

En bit in i gudstjänsten var det dags för biskoparna att skriva under vår nya vänstiftsöverenskommelse. Biskop Myka läste upp i princip hela avtalet, det blev oerhört fint och starkt. Responsen från församlingen var varm.

Biskoparna undertecknar den nya överenskommelsen.

Sofia läste en av bibeltexterna i gudstjänsten.

Efter gudstjänsten bjöds det på fin mat igen, hedersgästerna fick kotunga. En oerhört varm och fin stämning och känsla.

Efter maten blev det dags att ta avsked av våra vänner som nu vände tillbaka till Umphumulo. Tacksamheten för gemenskapen under dessa dagar är mycket stor. Både biskop Myaka och Akhona har varit med oss nästan hela tiden, vilket har varit oerhört betydelsefullt.

Väl tillbaka på hotellet åt vi middag tillsammans och försökte sammanfatta en del av våra intryck under resan.

Måndag 27 okt

Avresa från Newcastle på morgonen, med ny driver från Johannesburg. Ca fyra h resa till flygplatsen i Johannesburg. Vi stannade till vid ett köpcentrum i Heidelberg inte så långt från flygplatsen. Där åt vi lunch och hann med lite shopping innan vi rullade sista biten.

Sammanfattande reflektion

Glädjen och tacksamheten över vänskapen med ELCSA-SED är det som framträder starkast efter resan. Också glädjen över resegruppen från Skara, med blandade erfarenheter och roller har intresset och engagemanget varit stort hela resa. Även en stor tacksamhet över att alla fått vara friska och att allt gott väl. Känslan är också att vi har arbetat tillsammans med våra vänner, att vi i någon mån har uppnått det som var tänkt med denna resa; breddad och fördjupad relationsyta, en större tydlighet med vad vi vill med vår relation och en förnyad överenskommelse. I någon mån finns också en plan för hur vi ska fortsätta tillsammans.

Utmaningarna framåt handlar givetvis om att faktiskt göra verkstad av det vi kommit överens om. Att forma grupperna i respektive stift som ska bli bärande för vänstiftsrelationen och få till kommunikationen dem emellan.

Frågor som hänger kvar handlar bl.a. om verksamheten på diakonicentret i Kwa Zamokohle som ju haft tät kontakt med Skara genom föreningen Senapskornet. De engagerade i Senapskornet är mer eller mindre på väg att avveckla sig. Frågan är om och i så fall hur stiftet på något sätt kan samverka kring denna verksamhet. Detta behöver klokt och varsamt funderas kring.

I mer generella funderingar framåt finns också tankar kring det teologiska seminariet i Umphumulo och hur vi som vänstift ska och kan förhålla oss till denna verksamhet, som ju är hela ELCSA:s. Här finns en önskan om dialog med Svenska kyrkan på nationell nivå, och även med Act Svenska kyrkan.

*Med varmt tack till alla som möjliggjort denna resa!
/Gudrun Norrfjärd, 7 nov 2025*